

SANTIAGO

Mexe wetfel.

1 ¹Yakha' Santiago, ðeqejkunenek pa' Intata qa ha' Yatsat'ax'inij Jesucristo. Hika' ha'ne witfaakanek t'ejuyets pe' doceju' (12) ta'lets pe' ðelitsik'i pa' Israel pe' hane'ej mexe yak'eskii. Week hewetfelii.^a

¿Lekpa' ta'lets in jitajaajinhetii?

²Yegefets, les ðe'wis qu' qi qu' e'ðe'sitse'hi'ihimkii qu' nanami'ð ewets pe' witaqjaajinkejei.^b

³Ënikfe'li'ðetsha pa' nite' inqekuyejeij qu' natjaajinhetii qe qa' leesjeek qu' net'un.

⁴Qa pa' nite' inqekuye'j in t'un qa' ta'ðetsek in les ðe'wis pa'qu' injunye'je' ma' qa ham pa'qu' hami'ik'ui in jiwatji'let.

⁵Qa qu' nana'l pa'qu' ham ðikfeliya'xe'ets pa'qu' ðunye'je', qa' iyini'ðijets pa' Intata. Ma' qa' netisij ðikfeliya'xe'ets, qe pa' Intata nite' t'oqowe'yiju'ð qu' netniyinheyijets. Ma' qa' netisij.^c

⁶Qa leste ðe'wis qu' weeki'ijha pe' atawjetsi'ð qu' iyini'ðijets pa' Intata qa hasu'uj qu' eqeku'uðik'i, qe pa'qu' neqeku'uk'i pakha'an hik ðunye'j ne'ej ðeqe t'uuyuyuits na' qi iweli' in pekhel yepiletji'kii na'aj t'unik'i.

⁷Pa'qu' hik ðunye'je' aka'an qu' niyin hasu'uj numti qu' nana'l pa'qu' netisij pa' Yatsat'ax'inij,

⁸qe pakha'an nite' yeqet'axkii pa'qu' nijamti'ets qa nite' yeqet'axkii iye pa'qu' naqsiiikii.^d

⁹Pa'qu' ewi'ðe' if'ijetsax inejefe'epji' pa' Intata les ðe'wis qu' ðe'wisi'imkii qe pa' Intata yiwqinhetji' pakha'an.

¹⁰Qa pa'qu' ewi'ðe' inejefe'epji' pa' Intata in yiwq'axin wekwek qa leste ðe'wis qu' ni'sinheti'mkii in yijayan pa' Intata qa hasu'uj in yiwq'axintax

^a 1:1 Mt 13:55; 19:28; Mr 6:3; Hch 12:17; 15:13; 16:17; 21:18; 26:7; Ga 1:19; 2:9,12; Jud 1; Ro 1:1; Ef 6:6; Stg 1:1; 1P 1:1; 2:16; Ap 1:1; 21:12; Gn 49:28; Ex 24:4; Ez 47:13; Tit 1:1

^b 1:2 Mt 5:12; 1P 1:6 ^c 1:5 1R 3:9; Pr 2:3-6; Mt 7:7 ^d 1:8 Stg 4:8; 2P 2:14

wekwek, qe pa'qu' niwq'axintax wekwek hik qu' ñunye'je' hatse' ne'ej ñop'om in ta'hi' na'aj ñ'ejinqa'wet qa sujte qa hats wa'mji' iye,^e

¹¹ qe in nekpha'm ne' junu' ma' qa elejei qa yisłax na'aj jup'elket qa namju'kii ne'ej ñop'omik'i qa pa' ñe'sinyejitax qa hats ham. Qa hik qu' ñunye'je' na'aj yiwq'axin wekwek in week neluts ewi'ñe in yijamti'ets in yithayiki qu' lees net'ijayifjik'i in yiwq'axin wekwek qa qu' nawa'm ma' qa hats hamijup.^f

¹² Ñe'wisi'mkii pa'qu' jukhewe' in nite' yeqenijaniy pe' witaqjaajinkeyejei qe qu' nat'atsji'hik'uifik'i pe' witaqjaajinkeyejei qa' netesti'yij hatse' pa'qu' ñapjisa'ye' pakha'an witiłax hikpa' hayiits yiwjutsiqen pa'aj pa' Intata qu' netisij hatse' pekhewe' yijaa'ija in yisu'un.^g

¹³ Pa'qu' noksi'wen qu' natjaajinhetii qa hasu'uj qu' nit'ij: —Tsijaajin pa' Intata,— qe pa' Intata nite' ñeke' qu' natjaajinhetiitaxij pa' uł'ax, qa' ñakha' iye nite' yaqsiijkii qu' nijaajiniy pe'ye' pa' uł'ax.

¹⁴ Qa pakha'ñe qu' natjaajinhetii qe ta'ñets in yisu'un qu' naqsiijkii pakha' ñakha'ñe in yisu'un uł'ax.

¹⁵ Qe in wetwejinij pakha' ñakha'ñe in yisu'un qa hikpa' yaqsijinenijkii uł'ax ma' qa hastaax qa yaqsiijjikiiha pa' uł'ax. Qa in hats yaqsiijjikiiha pa' uł'ax, ma' qa hats na'l pa' witwamhi'.^h

¹⁶ Yejeñets, yakha' k'esu'uni'ñ. Hasu'uj metwejinilij qu' nawitji'ñ aka'an.ⁱ

¹⁷ Week na'aj jiteñti'yij qa na'aj jitoksi'wen iye in ñe'wis ta'ñiipha'm pa' i'ni' pa' Intata, hikpa' yaqsiijkii iye pa'aj week ene' jite'wen i'ñji' ha'ne wa's. Pa' Intata nite' yi'ñk'aihit pa'qu' hats nisu'un. Nite' hik ñunye'j na'aj witiq'eneñeya'x in ink'ayik'ik'uikii na'aj i'ni'.^j

¹⁸ Ñakha'ñe in yisu'unñe pa'aj qu' naqsiijkii qu' ewi'ñi'ij iye qu' jinenekfik'ikii qu' nata'ñets ekewe' yijaalija wi'tñije, hats'inha qa' inekhewe' pe' les qitsji' pe' week ñaqsiiju'.^k

Aqsiihijkii pa' yit'ij ke' Intata ñe'ñije.

¹⁹ Maxtayitihik'i aka' qu' hit'ñij ewets yejeñets, week ewiñe ekheweli'ñ enexpiikeyu'uñijha qa' jeh'ñijupkiiha iye pa'qu' niyet qa hasu'uj pa'qu' nitaqsunijup pa'qu' nenqitijineyu'uj in mente' ñikfe'letsha qa hasu'uj iye pa'qu' aje'eñ na'nayu'kii,^l

²⁰ qe na'aj nayu'kii nite' yaqsiijkii pa' yatsathen pa' hik ñunye'j pa' yisu'un pa' Intata.

²¹ Qa hik ta'ñijupi' iwu'mi'ñfik'iha week pa' uł'ax, hats'inha qa' ñe'wiise'ñe qu' ku'mi'ñju'ñ qa' aqsiihijkii iye ke' Intata ñe'ñije, qe ke'

^e 1:10 1Co 7:31; 1P 1:24 ^f 1:11 Sal 102:4,11; Is 40:7 ^g 1:12 1Co 9:25; 2Ti 4:8;

1P 5:4; Ap 2:10; 3:11; Mt 10:22; Stg 2:5 ^h 1:15 Job 15:35; Sal 7:14; Is 59:4; Ro 6:23

ⁱ 1:16 1Co 6:9; Stg 1:19 ^j 1:17 Nm 23:19; Mal 3:6; Jn 3:27; 1Jn 1:5 ^k 1:18 Jn 1:13; Ef 1:12

^l 1:19 Pr 10:19; 17:27; Ec 5:1-2

Intata ðe'lijei nelisi'lij pe'qu' et'unhaxitsi'it ma' qa' hats ðeke'ye' qu' i'hiyi'it.^m

²²Aqsiihijkii pa' yit'ij ke' Intata ðe'lijei qa hasu'uj qu' isu'unhi'it qu' epi'ye'e'fik'i, qe qu' ewi'ðe'le qu' isu'unhi'it qu' epi'ye'e'fik'i, ma' qa hats ðanawitjihi'it.ⁿ

²³Pa'qu' ewi'ðe' in yepi'ye' ek'i ke' Intata ðe'lijei qa nite'ðe yaqsiihkii, pakha'an hik ðunye'j pa'qu' ewi'ðe' in yeje'liju' ne'ej witeqje'inetjii, ²⁴qe in yeje'liju' ne'ej witeqje'inetjii ma' qa in ik qa hats nitapi'ik'i iye pa' ðunye'j.

²⁵Qa pa'qu' neje'ju' qa yeje'e'lijupkiiha ekewe' qu' jintaqsiihkii wi'tlijei ðe'sits hik ekewe' ji'yatsji'ini'k'uif'ik'i pa' u'ðax, pakha'an qa nite' yili'ij in yaqsiihkii pa'qu' nit'ij eke' wi'tlijei. Ma' qa nite' hik ðunye'j pa' yepi'ye'taxik'i qa nite'ðe yaqsiihkii. Pakha'an qa yaqsiihkii yijat'ij, qi in ðe'wisi'mkii qe yaqsiihkii pa'qu' nepiye'ek'i eke' wi'tlijei.^o

²⁶Pa'qu' nit'ijets in yijayan pa' Intata qa nite'ðe ðeke' qu' nitke'lenhetju' pa'qu' ðelepepe', pakha'an wanawitji'le. Ma' qa in yittaxijets in yijayan pa' Intata, qa ham weju'hi'ij.^p

²⁷Pa'qu' nijayaanija pa' Intata, aka'an ðunye'j: t'ifti'ts'ets pekhewe' ham ð'alheye' qa ham iye pe'qu' ðe'jefetse', qa t'ifti'ts'ets iye pekhewe' wiki'ihalei ham pe'qu' ðe'jefetse'. Qa qi iye in yeje'liju't pa' u'ðax ha'ne sehe' epi'j.^q

Week eqjunyejeji'ij, pe' if'iljetsits qa pe' yiwq'axin wekwek.

2 ¹Ye'jefets, ekheweli't in na'li't e'm pa'nte' eqekuyejeji'ij ha' ðe'wis Yatsat'ax'inij Jesucristo qa hasu'uj qu' lees qitsi'it e'mji' pa'qu' niwq'axin wekwek. Week eqjunyejeji'ij, pe' if'iljetsits qa pe' yiwq'axin wekwek.^r

²Jitejeyumtshen qeku'nijupi' ek in ðonot'axji'ij wetju't in ðijayani't pa' Intata, ma' qa namii pa' ewi't jukhew yiyaqsiji' pe' oro qa yeqhinataji' iye pe' ðe'sits, qa namii iye pa' ewi't jukhew if'iljetsax qa teji'lii pe' ðeqhinatai.

³In qi in ðeneqjunu'u'liju't pa' yeqhinataji' pe' ðe'sits ma' qa hit'ihijets: —Ha'ne ni'iju' ha'ne lees in ðe'wisju'.— Qa pakha'ðe if'iljetsax qa hit'ihijets: —Hik nakha'ðe ni'i' ats'ap'aye'ðe,— i'nhi' qu' it'ihijets: —Nihi'iju' sehe' ne' yif'iyeyiju'.—

⁴¿Me nite' hik aka' ejunyejeji't qu' hik ejunyejeji'it na'aj juez in u'ðax pa'qu' naqsiihkii?

⁵Ye'jefets, ek'eni'hik'iha aka' hane'ej qu' hit'ij. ¿Me nite' t'eku'miiji' pa' Intata pekhewe' if'iljetsits ha'ne sehe' epi'j qu' lees nijayaanija qa'

^m **1:21** Ef 1:13; 4:22; Col 3:8 ⁿ **1:22-25** Mt 7:24-27; Ro 2:13; Stg 2:14-20 ^o **1:25** Jn 13:17; Stg 2:12 ^p **1:26** Sal 34:13; 39:1; 141:3; Stg 3:2-3; 1P 3:10 ^q **1:27** Job 31:17; Is 1:17,23; Mt 25:36; Ro 12:2; 1Jn 5:18 ^r **2:1** Lv 19:15; Dt 1:17; Hch 10:34; Ro 2:11; Ef 6:9; Col 3:25

netisij hatse' pa'qu' tetset'e pa' tenek'enhe'yi' pa' Intata, hikpa' hayiits yiwjutsiqeni'm pa'aj pekhewe' qu' nisu'un qu' nijayaanija?^s

⁶Qa ekheweli'l qa lutentaxi'l qa l'anuitaxili' iye pa' if'iljetsax. ¿Me nite' hikpe' pe' yiwq'axin wekwek nawitji'iliji' in l'ithayitaxili'm qe nite' newqinheti'lji'? ¿Me nite' hikpe' iye neka'xjiili ne'ej tenek'enheiji' na'aj witset?^t

⁷¿Me nite' hikpe' iye u'l'etsik'ikii le'lijeyij kakha' le'wis hii ha' ekheweli'l yatsat'etsi'l ej?^u

⁸E'le'sitsi'hijju' qu' yijaayi'ija qu' aqsiihijkii kakha' wenit'ij (ley) week t'anipji' in yit'ij: —*I su'un week pa'qu' mete' e'm jukhew qa efuts in ejunye'jek in tewetsu'unle.*— (Lv 19:18)^v

⁹Qa qu'le lees qitsi'l e'mji' pa'qu' niwq'axin wekwek i'nhi'i pakhape', ma' qa hats laqsiihijkii pa' u'l'ax qa kakha' wenittaxij (ley) ma' qa hats netpili'epji' qu' nit'ilij ewets in nite' laqsiihijkii.^w

¹⁰Qe pa'qu' naqsiihijkiiha week pe' hats wenit'ij (leyes) qa in yijanik'i pa'qu' ewi'le' pekhewe' hats wenittaxij, ma' qa hats hik lunye'j qu' week nijanik'i.^x

¹¹Qa in yit'ij iye: —*Hasu'uj mowo'oi efu qu' hats ewhe'yei, qa hik lunye'j iye ne'ej efu.*— (Ex 20:14) Qa yit'ij iye: —*Hasu'uj eqek'ui.*— (Ex 20:13) In nite' laqsi'l'taxijikii qu' mowo'oi efutse' in hats l'ewhe'yei qa leqek'uiile ma' qa hats week l'otsipjikii pe' yittaxij pa' ley.^y

¹²Qa hik ta'hijupi' ewi'le' qu' it'ij qu' iyet pe' le'sitsik'i qa' aqsiihijkii iye pa'qu' le'wise', qe jinikfe'lets in jitepi'ye' hatse' pa' juez qu' jinejeyumthseniji' pa' l'ewis eke' le'sits wi'tlizei hik ekewe' jiyatsjihinik'uifiki' pa' u'l'ax,^z

¹³qe qu' namtaxets qu' newetjeyumtshentax, ham witq'iltaxi'ij hatse' pekhewe' hane'ej ham leq'ilta'xe'tax. Qa pekhewe'le na'li'm pa' leq'iltiyejeyij pekhewep qa' nanaxij hatse' qu' newetjeyumtshentaxek.^a

Pa' nite' inqekuye'jij ham weju'hi'ij qu'nte' jinenink'aihite'.

¹⁴Yegefets, ¿lekpa' weju'hij pa'qu' ewi'le' qu' nit'ij tetets in na'li'm pa'nte' leqekuye'jij qa nite'le wenink'aihit pa'qu' lunye'je'? ¿Me leke' qu' ita'xe' qu' lunye'je' aka'an in nite' yeqeku'tax?^b

¹⁵Jitejeyumtshenijupi' pa'qu' ewi'le' inejefe'epji' i'nhi'i pe'qu' inejefekiyi'ipji' pa' Intata in nite' yiwq'axin pe'qu' leqhinataye' qa ham iye pa'qu' laqe'.

^s 2:5 Job 34:19; 1Co 1:27; Lc 12:21; Ap 2:9; Ro 4:13-14; 8:17; Ga 3:29; 4:7; Tit 3:7; He 1:2; 11:7 ^t 2:6 1Co 11:22; Hch 8:3; 17:6; 18:12 ^u 2:7 Is 63:19; 65:1; Am 9:12; Hch 15:17 ^v 2:8 Mt 22:39 ^w 2:9 Lv 19:15; Dt 1:17; Hch 10:34; Ro 2:11; Ef 6:9; Col 3:25
^x 2:10 Mt 5:10; Ga 3:10 ^y 2:11 Ex 20:13-14; Dt 5:17-18 ^z 2:12 Mt 7:12,24-29; 19:17-21; 22:36-40; 28:20 ^a 2:13 Job 22:6; Pr 21:13; Mt 5:7; 18:32-35 ^b 2:14-16 Mt 25:35-36; Lc 3:11; 1Jn 3:16-18

16 Ma' qa ewi't ekheweli't pa'qu' nit'ijets: —E'wis qu' ma'a'kii, matjanitheni't nee'le'en k'uy,— qa' nit'ijets iye: —Eki'hju' me'ni'inketi'hij qu' eki'hju'.— Pakha'an qa nite'le tisij ekewe'en. Qa z'ekpa' weju'hij aka' yittaxijets?

17 Qa hik lunye'j in na'ltax ine'm pa'nte' inqekuye'jeyij qa nite'le jiwenink'aihit pa'qu' injunye'je', ma' qa pa' nite' inqekuye'jtaxij qa ham weju'hi'ij hik lunye'j qu' nawa'm.

18 Na'l pa'qu' ewi'le' qu' nit'ij: —Akha' na'l e'm pa'nte' witqekuye'j qa yakha'le qa hink'aihitek ka' yijunye'j. Ets'ethinij pa' lunye'j pa'nte' eqekuye'j in nite' lenink'aihit qa yakha' qa' k'ethinijek ka'nte' yeqekuye'jij in hikka' ta'lets in ink'ayik ka' yijunye'j.—^c

19 Akha' in lenikfe'lets in ewi'He pa' Dios, aka'an hats le'wisijupi'. Qa hikte lunye'jei iye pe' inwo'metets in nikfe'lets iye in ewi'He, ma' qa tsalal wetju't qe nijiwe'yi'm.^d

20 Jukhew ham nikfe'le'ets. z'Me hisu'un qu' k'ijatshenij in ham weju'hi'ij pa'nte' inqekuye'j qu'nte' jinenink'aihite' pa'qu' injunye'je'?

21 Maxtayitik'i pa' ina'qwa'ma'xik'i Abraham'ik'i. Pa' Dios yit'ijets pa'aj in yatsathen pa' Abraham'ik'i qe tek'enik'i pa' yit'ijets ma' qa yilantax pa'aj pa' la's Isaac qa yentaxipji' pa' t'ejuyets na'aj witqisit'ij pa' Dios (altar).^e

22 Hane'ej hats lenikfe'lets pa' Abraham in na'li'm pa'nte' teqekuye'jij pa' Dios qe yaqsiiikii pa' yit'ijets pa'aj, qa in yaqsiiikii pa' yit'ijets ma' qa pa'nte' teqekuye'jij pa' Dios qa lees in t'uunija.

23 In yaqsiiikii aka'an ma' qa hats yasiinik'iha ke' we'nika'ajji' in yit'ij: —*Pa' Abraham'ik'i qi in nite' yeqeku' pa' Intata qa hik ta'hijupi' pa' Intata in yit'ijets pa' Abraham'ik'i in yatsathen.*— (Gn 15:6) Ma' qa hik ta'hijupi' in wenit'ijets pa'aj pa' Abraham'ik'i in tejuwaika' pa' Dios.^f

24 Ma' hayits hats lenikfe'li'lets pa' Dios in yit'ijets in yatsathen pa'qu' jukhewe', nite' ewi'He in nite' yeqeku' qa in tek'enets iye qe in wenink'aihit iye pa'qu' lunye'je'.

25 Qa hik lunye'j iye pe' efu hii Rahab pekhe'en natkinkii pe' jukhew. Qa pa' Dios qa yit'ijets in yatsathen qe le'siju't pa'aj pe' wit'ukinhei, qa yat'inkii qa tujtseika' pa' yilithinji'kii pa'aj.^g

26 Qa hik lunye'j iye ha'ne i'nese'n in ikik'ui pa' hila'x ma' qa jiwa'm. Qa hik lunye'j pa'nte' inqekuye'jij wa'm in nite' jiwenink'aihit pa'qu' injunye'je'.

Witlepep.

3 ¹ Yejefets, hasu'uj ototse' pe'qu' nisu'un qu' ninq'ijatshenij ke' Intata le'lijei, qe hats lenikfe'li'lets qu' nite' le'wise' pa'qu' jininq'ijatshenij

^c 2:18 Ro 3:28; He 11:33; Stg 3:13 ^d 2:19 Dt 6:4; Mt 8:29; Lc 4:34 ^e 2:21-22 Gn 22:9; 1Ts 1:3; He 11:17 ^f 2:23 Ro 4:3; Ga 3:6; 2Cr 20:7; Is 41:8 ^g 2:25 Jos 2:4,6,15; He 11:31

qu' ja'maestroye' qa' les qi pa'qu' jintatanithenheti'yij qa' nite'
 łunyejeyi'iju'ł pekhewepe' in nite' qi qu' nattanithenheti.^h

²Qe week inekhewel na' pa'qu' jintijanik'i qa jiyaf'ali'yij iye pa'qu' jintit'ij. Qu'
 nana' pa'qu' ewi'le' qu'nte' naf'aliy'i'yij pa'qu' nit'ij, pakha'an ewi'ł jukhew
 yatsathen qa nikfe'lets pa'qu' łeqfenye'ji'yij qu' nenyeyinik'uikii week pa' łese'n.ⁱ

³Na'aj tiptip in we'nenji' łenjini'j ma' qa hik na'aj ta'łets in tek'en inwets
 qa ikji'ijji' ek na'aj ji'nikheyu'ujji'.^j

⁴Je'ł'ju' iye ne'ej tokoyeyits qitstax qa in yiwu'm na'aj qi t'unik'i qa na'aj
 jukhew yithayiki na'aj łammis łokoi qa yitetwek'elhitji' na'aj nikheyuji'.

⁵Qa hik łunye'j na'aj witlepep łammistax qa ta'łe'lets in jiweniwqinhetij
 pe' qits wekwek. Je'ł qeku'ni'łek na'aj qi łene'ek'i qu' nanq'axij fe't in
 łammistax pa'qu' fet'e' qu' nata'łets in naq'axij fe't.^k

⁶Ha'ne inlepep hik łunye'j na'aj fe't, qe ha'ne witlepep topo'oj pa'
 qi u'ł'ax. Ha'ne inlepep ewi'ł łewekwek ha'ne i'nese'n ta'łets in week
 yiwu'ł'ehet ha'ne i'nese'n. Ha'ne inlepep hik ha'ne fe't tujje'm qe ta'łets
 pa' fe't inwo'metets łenwu'mhi'wet hatse'.^l

⁷Na'aj jukhew łeke' qu' nitayehenket qa teik'unei ene' week inqa'metets,
 junatai, q'oiq'oyits, łejits qa week iye pekhewe' i'nji' pa' qi iweli'. Ma' qa
 yitayehen qa teik'unei,

⁸qa ha'ne'le inlepep qa ham łeke'ye' pa'qu' nijeik'unentax. Qi pa' i'nji'
 u'ł'ax. Ham łeke'ye' qu' naq'ayinij. Topo'oj pa' ł'a'ti' yaq'łal inij.^m

⁹Hik ha'ne iye inlepep jite'łijtsi'yijii iye pa' Intata Dios, qa hik ha'ne iye
 jitit'ijets u'ł'ets i'nlileyets ene' jukhew, hik enewe' łaqsjii'ju' pa'aj pa' Dios
 qa wotjonketłetik'i.ⁿ

¹⁰Hik ha'ne iye ineji' jite'łijtsi'yijii iye, qa hik ha'ne iye ta'łetskii iye pe'
 u'ł'etsik'i i'nlijeje. Yeje'fets, hasu'uj qu' injunyejeje' aka'an.

¹¹¿Me łeke' pa'qu' ne'niwek'le iweli' in yimaxji' qu' nenetsji'łit pa' nite'
 yima'xji'? Nite' łeke' aka'an.

¹²Yeje'fets, ¿me łeke' ne'ej łe' aceite'ej ta'łets ne'ej najkak łii olivo qu'
 nata'łets pe'qu' igokuk'e? ¿Me łeke' iye pe'qu' igokuk'e pe'qu' łeye' qu'
 nata'łets pe'qu' uwakuk'e? Qa hik łunye'j iye ne'ej niwek'leji' iweli'
 ek'emeiji' in nite' łeke' qu' nata'łets pa'qu' nimaxji'ijji' iweli'.

Pa' yijaa'ija in witikfeliya'xkii.

¹³¿Łekpa' nikfe'łkii ekheweli'ł? Qa' ninq'ethinijha pa' łunye'j in łe'wis
 pa' yaqsii'jkii ta'łets in nite' weniwqinhet qa ta'łets iye in nikfe'łkii.^o

¹⁴Qa ekheweli'ł qu' nana'li'm pe' atawjetsi'ł pa' ek'imii
 witqemtsheneya'xijkii eke' wekwek qa in ejuihifetsi'łij pekhewepe', qa'

^h 3:1 Mt 23:8; Ro 2:20-21; 1Ti 1:7 ⁱ 3:2 1R 8:46; Pr 20:9; Mt 12:37; Stg 1:26; 2:10; 1P 3:10

^j 3:3 Sal 32:9; 39:1 ^k 3:5 Sal 12:3-4; 73:8-9 ^l 3:6 Sal 120:2-3; Pr 16:27; Mt 15:11,18

^m 3:8 Sal 140:3; Ec 10:11; Ro 3:13 ⁿ 3:9 Gn 1:26; 1Co 11:7 ^o 3:13 Stg 1:21; 2:18

ili'ihij in ħumti'it qu' e'qitsi'ihji' qe in ħaqsiihjkii aka'an qa hik ħunye'j qu' i'wejtitsinentaxi't pa' yijaa'ija in yit'ij eke' Intata ħe'lijei.^p

¹⁵Kakha' witikfeliya'xkii in weniwqinhet nite' ta'hiipha'm na' wa's. Ta'He'ets ha'ne sehe' epji'. Ta'ħets ene' jukhew, qa ta'ħets iye pe' inwo'metets.^q

¹⁶Qe pa'qu' nana'li' pa' witqemtsheneya'xijkii pa'qu' ħunye'je'ħe qa in t'eju' wetju'ħkii iye, pakha'an qa nite' yeqet'etskii, ma' qa pa'qu' ħunye'je'ħe pa' u'ħax qu' nana'.

¹⁷Qa kakha'ħe witikfeliya'xkii ta'hiipha'm na' wa's kakha'an ham pa'qu' u'ħaxe', ikesimenħekii, af'ayai in iyet, nite' itaqsunijup pe'ye', topo'oj pa' ħeq'ilta'x, qa qi iye in topo'oj pa' ħe'wis in yaqsiihjkii, nite' yeqethenijji' pe'ye' qu' naqsiihjkii pa' ħe'wis qe week ħeqjunyejeyij, nite' wetsjuk ħejusits.^r

¹⁸Pekhewe' yisu'un pa' ham peeyi'ijkii qa yenju' pe' ħoqo ħo' ta'ħets pa' ham peeyi'ijkii, ma' qa na'l pe' ħeqei yatsathen.^s

Pe' yisu'un pe' wetsjuk, pa' Intata qa ha'ne sehe'.

4 ¹ ħekpa' ta'ħets qa ħawatlanji'ħju' qa in ħek'ħeji'ħju' iye? ħMe nite' ta'ħets pe' ekheweli'it in ħisu'uni't pa' u'ħax qa pa' ħe'wis in hikpe' watlani't etji'?^t

²Ekheweli't na'l na'aj ħisu'untaxi't qa hamli'it e'm, ma' qa ħeqek'uyi't. Ekheweli't in qi in ħisu'unħetaxi't eke' wekwek qa ħeqemtshentaxiihjkii qa hamitħi'it e'm. Qa in nite' ħeke' qu' nana'li'ħem pe'ye' ma' qa ħek'ħeyi'ħijju' pekhewe' na'li'm qa hatstax qa ħawatlaani'ħju'ha. Nite' na'ħi'it e'm pa'qu' isu'untaxi't qe nite' ħiyiniħijets pa' Intata.

³Qa in ħiyintaxi'ħijets pe'ye' pa' Intata qa nite' le'si'ħij eju't qe nite' ħe'wis pa'qu' ijamtitaxi'ħijets qu' anatkini'ħiji' pa' ħiyintaxi'ħets.^u

⁴ħPeijaat'ij! Ene' jukhew qa efuts yijayantax pa' Intata qa nite'ħe yili'ij pa' u'ħax, ħme nite' ħenikfe'li'ħets pakha' qu' ħejuwaika'yi'ij pe' wekwek ha'ne sehe' epji' pakha'an t'ejuyiju't pa' Intata? Pakha' qu' nisu'un qu' ħejuwaika'yi'ij pe' wekwek ha'ne sehe' epji', pakha'an qa' ħejuhihifeyi'ij pa' Intata.^v

⁵Ye' me ħumti'it qu' ham ne'weju'ħi'ij kakha' yit'ij ke' we'nika'ajji' Intata ħe'lijei in yit'ij: —Pakha' Espiritu Santo ji'yen ji'teje'm pa' Dios pakha'an qi in teqemtshen inijkii qe qi in yisu'un.—^w

⁶Pa' Intata nite' yisu'un qu' injuwaikali'ij pe' wekwek u'ħets ha'ne sehe' epji' qa hik ta'ħijupi' in les jiyi'fen. Qa hik ta'ħijupi' iye in yit'ij ke' Intata ħe'lijei: —Pa' Intata t'ejuyiju't pekhewe' weniwqinhettax qa pekhewe' nite' weniwqinhet qa yi'fen.—

(Pr 3:34)^x

^p 3:14 Ro 2:8; 13:13; 2Co 12:20 ^q 3:15 2Ts 2:9; 1Ti 4:1; Stg 1:17; Ap 2:24 ^r 3:17 Lc 6:36; Ro 12:9; 1Co 2:6; He 12:11; Stg 2:4 ^s 3:18 Pr 11:18; Is 32:17; Os 10:12; Am 6:12; Ga 6:8; Fil 1:11 ^t 4:1 Ro 7:23; Tit 3:9 ^u 4:3 Sal 18:41; 1Jn 3:22; 5:14 ^v 4:4 Jn 15:19; Stg 1:27; 1Jn 2:15 ^w 4:5 1Co 6:19; 2Co 6:16 ^x 4:6 Sal 138:6; Mt 23:12

7Qa hik ta'hijupi' ek'eni'tets pa' Intata, me'nt'unheti'hiju't pa' inwo'met qa pa' inwo'met qa' nilati't ek'ui.^y

8Eneki'tets pa' Intata qa pa' Intata qa' metitsejii't e'mek. U'tets jukhew qa efuts yisu'un pe' wetsjuk pa' Intata qa ha'ne sehe'. Ili'ihij pa' u'fax in laqsiihjkii ma' qa hik lunye'je' qu' hats mawa'nqa'alju' qa qu' hats impulijini't iye pe' atawjetsi't.^z

9U'tets jukhew qa efuts, les le'wis qu' ika'metetsi'kii in laqsiihjkii pa' u'fax, mapi'hju' qa' ijamt'i'ik'i. Ayaxkiti'hi' in h'ijuye'elju' pa'aj qu' mapi'hju', qa in e'le'sitsi'hi'mkii pa'aj qa' naya'xi' ek qu' ika'metetsi'kii.^a

10Hasu'uj qu' meni'wqinheti't in hijayani't pa' Yatsat'ax'inij qa pa' Yatsat'ax'inij qa' lakha'ye' qu' newqinheti't.

Hasu'uj it'ijets qu' u'axe' pakhape' pekhewe' inejefetsipji' pa' Intata.

11Ye'efets, hasu'uj it'ihijets qu' u'axe' pakhape' pekhewe' hats yijayan pa' Intata. Pa'qu' ewi'he' qu' nit'ijets qu' u'axe' pakhape' pekhewe' hats yijayan pa' Intata qa i'nhi'i qu' nejelik'ui pe' yaqsiihjkii, ma' qa hats hik lunye'j qu' nit'ijets qu' u'axe' kakha' hats wenit'ij (ley) qa hik lunye'j iye qu' nejelik'ui kakha' wenit'ij (ley). Ma' qa hats nite' hik lunye'j qu' netk'enets pa' ley hats hik lunye'j qu' jueze'.^b

12Ewi'he pa' yaqsiihjkii pa' ley qa hikpa' pa' juez, pakha'an ewi'he in teke' qu' ninqilin hatse' qa ewi'he iye in teke' qu' nineqwul'enhetju' hatse'. Qa akha', ¿pa'n ejunye'jek in tejelik'ui pe' yaqsiihjkii pa' ejefe'epji' pa' Intata?^c

Qu' jineniwqinhetij pe'ye' aka'an u'fax.

13Ma' hayits, qa hane'ej qa' ek'eni't pekhewe' qu' nit'ij: —Hane'ej i'nhi'i uje' qu' jinamii ha' witset i'nhi'i pa'qu' witset'e qa' ewi't ininqap qu' jina'ni'kii qa' jinowo'oikii pa'qu' ji'nt'ihinij ma' qa' jinanaxij pe'qu' Pastaye'.—^d

14Qa ¿pa'n lunye'j aka'an? Ekhweli't nite' lenikfe'li'tets pa'n qu' ejunyejeji'ikii uje'. ¿Pa'n lumti't qu' lunyejeje' pe' ihiji't? Ekhweli't hik ejunyejeji't na'aj q'olpha'm in h'ajhi'ij in na'ltax qa sujte qa hats ham iye.^e

15Le'wis yijat'ij qu' it'ihij: —Pa' Yatsat'ax'inij qu' mexe texke'yi'ij qa mexe ji'hiye' qa jintaqsiihjkii aka'an i'nhi'i pakhape'.—^f

16Qa nite'he laqsiihjkii aka'an. Ekhweli't leniwqinhetihij in hit'ihijets in teke' qu' aqsiihjkii pe'ye'. Week pa'qu' lunye'je' pa'qu' jineniwqinhetij aka'an u'fax.

17Ma' hayits, qa hik ta'hijupi' pakha' qu' nenikfe'ltaxets qu' naqsiihjkii pa' le'wis qa nite'he yaqsiihjkii, pakha'an in yaqsiihjkii aka'an, u'fax.^g

^y 4:7 Ef 4:27; 6:11; 1P 5:8-9 ^z 4:8 2Cr 15:2; Is 1:16; Stg 1:8 ^a 4:9 Mt 5:4; Lc 6:25

^b 4:11 Mt 7:1; Stg 1:22; 1P 2:1 ^c 4:12 Mt 10:28; Ro 14:4 ^d 4:13 Pr 27:1; Lc 12:18-20

^e 4:14 Job 7:7; Sal 102:3 ^f 4:15-16 Hch 18:21; 1Co 5:6 ^g 4:17 Lc 12:47-48; Jn 9:41; 2P 2:21

**Aka' ewi't witihet t'ejujets pe' qi in yiwq'axin
wekwek nite' yijayan pa' Intata.**

5 ¹Qa hane'ej ek'en qeku'ni't ekheweli't yiwq'axin wekwek. Mapi'tju, aya'yit'ijikii qu' mapi'tju' qu' nata'tets pa' laats'e'elij hatse' qu' nanamtaxi't ewets.^h

²Pe' hiwq'axintaxi't aqatsi't hats ham teke'ye' qu' netnekui qa pe' eqhinatayi't qa hats tuj teitets.ⁱ

³Qa hats qi iye in yiwu't'enhet tejili' pe' ewekwekisi't oro qa pe' plata. Ha'ne tejili' hik ha'ne jutsiqaxij pa' ejunyejeyi't, pa' tejili' qa' netuj ne' esenitsi't hik qu' lunye'je' na'aj fe't. Ekheweli't yiwq'axin wekwek in lanaitaxi'tij qa laqsi'tjtaxi't eke' wekwek in hik ekewe' qu' nefeli'tkii hatse' pekhewe' teke'lenju' neluts.^j

⁴Je't qeku'ni't, pe' 'astai in nite' hjanini'tij pe' eq'ithayinenheyi'tij pa' enek'i'ju' jutsiqetsij in nite' te'wis aka' laqsiit'ijikii. Qa enewe' eq'ithayinenheyi't in taya'yijipji' qa pa' Yatsat'ax'inij yepi'ye' ej enewe'en hikpa' Tenek'enhe'yij ene' week.^k

⁵Ekheweli't qi in e'te'sitsi't'ju' ha'ne sehe' epji' qa qi iye in laqsiit'ijikii kakha' les in te'su'unhetijii' t'ejujets ene' i'nesenits. Aka'an in laqsiit'ijikii hik ejunyejeyi't na'aj wakka la's qe qi qe tekunhenhetii qe qa' 'alek'e ma' qa talanhetii in yamets na'aj te'wis ne'u.^l

⁶Ekheweli't 'inaqyaji'tij qu' nattanithenhetii qa talanhetii na'aj yatsathentax, pakha'an qa nite' tatjayi't eju't.^m

Me'nt'unheti'tiju't hasu'uj itaqsuni'tijup pe' wekwek.

⁷Qa hik ta'tijupi' yejefets, me'nt'unheti'tiju't ekewe'en ip'u'ui qu' netpiltaxju' ha' Yatsat'ax'inij. Je't qeku'ni'tek na'aj iwenq'enhena'x in qi in notki'tets qu' pileyitse' qa' nana'l pe'qu' teqeye' te'sits.ⁿ

⁸Hik aka' ejunyejeyi't me'nt'unheti'tiju't hasu'uj itaqsuni'tijup pe' wekwek qe pa' lamijijiu' ha' Yatsat'ax'inij hats metets.^o

⁹Yejefets, hasu'uj metjefitki't'ijju'kii hats'inha qa'nte' jeek nenit'i'tij ewets pe'ye', qe hakha' Juez hats i'nji' pa' teji'.^p

¹⁰Yejefets, ku'mi'ti' qa' ojonketi'tik'i pa' lunyejei pa'aj pe' profetas'ik'i nifel ka' hii ha' Yatsat'ax'inij in qi in yaats'e'ej pa'aj pe' wekwek qa went'unhetiju't iye nite' itaqsunijup.

¹¹Yijaa'ija yekheweli't in humtii'ti'ha qu' hats qi qu' te'sitsi't'imkii kekhewe' qi in went'unhetiju't pe' a'tits wekwek. Ekheweli't hats te'pi'ye'elik'i pa'aj pa' Job'ik'i in qi in went'unhetiju't pa' a'tax

^h 5:1 Pr 11:28; Lc 6:24 ⁱ 5:2 Job 13:28; Is 50:9; Mt 6:19-20 ^j 5:3 Ro 2:5; Stg 5:8

^k 5:4 Lv 19:13; Job 24:10-11; Jer 22:13; Mal 3:5; Dt 24:15; Ro 9:29 ^l 5:5 Job 21:13; Am 6:1; Jer 12:3; 25:34 ^m 5:6 He 10:38; Stg 4:2 ⁿ 5:7 Dt 11:14; Jer 5:24; Os 6:3 ^o 5:8 Ro 13:11; Fil 4:5; 1P 4:7 ^p 5:9 Mt 24:33; 1Co 4:5; Stg 4:12; 1P 4:5

tunye'jkii pa'aj. Qa tenikfe'li'lets iye pa' leqfenye'jjij ha' Yatsat'ax'inij in hats yi'fen pa'aj, qe ha' Yatsat'ax'inij qi in neq'elet qa eqi'fenkena'x iye.^q

¹² Yejefets, aka' week i'nipji' ekewe'en aka'an, hasu'uj pa'qu' neniwjuetsiqeniji'm eke' wekwek in weniwjuetsiqenij pe'ye'. Hasu'uj iye ametskii na' wa's qu' meniwjuetsiqenij pe'ye'. Hasu'uj iye ametskii ha'ne sehe' qa pakhape' iye. Qu' meniwjuetsiqenij pe'ye' qa' itli'ij: — Ehe.— Qa qu' isu'un qu' it'ij nite', qa' itli'ij: —Nite!— hats'inha qa'nte' natanitheni'it pa' Intata ha'ne sehe' epji!.^r

Qu'nte' eqeku'yi'ik'i pa' iyinheye'j.

¹³ ¿Me na'l ekheweli't pa'qu' qi qu' itawje'met'e'? Les te'wis qu' niyiniha pa' Intata. ¿Me na'l iye pa'qu' te'wisi'mkii? Qa' les te'wis qu' netlijsi'yijkii pa' Intata.^s

¹⁴ ¿Me na'l ekheweli't pa'qu' nanqaats'e'? Qa' les te'wis qu' niyini pekheve' tenek'enhe'yij pe' hats yijayan pa' Intata hats'inha qu' niyini'pa' qa' ka' hii'ji' ha' Yatsat'ax'inij qu' nit'ij qa' nilinij na'aj aceite ta'lets ne'ej te' ne'ej najkak olivo.^t

¹⁵ Qu' yijaayi'ija qu' iyin qa lumti'ija iye qu' net'eku'mij eju't ha' Yatsat'ax'inij, ma' qa ha' Yatsat'ax'inij qa' nenihihpha'm pa' wanqaats'e'. Qa qu' ut'axe' pa'qu' naqsii'kii pa'aj qa' netwumhiti'yik'ui iye.^u

¹⁶ Qa hik ta'hijupi' week ewitei ekheweli't in laqsi'ji'hijkii pa'qu' ut'axe' qa' metetfelihiji'm pa'qu' ejejeyi'itipji' ha' Yatsat'ax'inij. Week ekheweli't qu' iyni't etepji'kii in hats e'witjefeyek'itipji' pa' Intata hats'inha pa'qu' nanqaats'e' qa' nanaxpa'l. Pa' i'iyinheye'j pa' yatsathen t'un qa na'l iye pa' weju'hij.^v

¹⁷ Pa' Elias'ik'i jukheve' hik injunyejei. Qa in iyin qa weekij pa' tatawe'j qa pa' tet'unha'x iye qu' ham piteye'. Ma' qa ham piteye' yamijets wetshetk'ewi't ininapits qa ewi't k'itsje'm.^w

¹⁸ Qa' iyin iye, ma' qa pitei iye pa'aj. Qa ha'ne sehe' qa week ta'hji' iye pe' lei.^x

¹⁹ Yejefets, qu' nana'l ekheweli't pa'qu' nakik'ui'fik'i pa' yijaa'ija in wit'ikheyi'j qa na'l pa'qu' nenpiletets iye.^y

²⁰ Menikfeliti'lets pakha' qu' nenpiletets pa' iktaxik'ui'fik'i pa' yijaa'ija in wit'ikheyi'j, pakha'an yaqsi'ij pa' witwamhi' qa yaqsi'ij iye pe' olots lewu'lets.^z

^q 5:11 Job 1:21-22; 2:10; 42:10-12; Ex 34:6; Nm 14:18; Mt 5:10 ^r 5:12 Mt 5:33-37; 23:16-22; Mr 7:9-13 ^s 5:13 Sal 50:15; Col 3:16 ^t 5:14 Mr 6:13; 16:18 ^u 5:15 Is 33:24; Mt 9:2; Mr 2:5; Lc 24:47 ^v 5:16 Nm 11:2; Mt 3:6; Jn 9:31; 1P 2:24 ^w 5:17 1R 17:1; 18:1; Lc 4:25; Hch 14:15 ^x 5:18 1R 18:41-45; Stg 3:17-18 ^y 5:19 Mt 18:15; Ga 6:1; Stg 3:14; Sal 51:13; Dn 12:3; Mal 2:6; Lc 1:16 ^z 5:20 Pr 10:12; Ro 11:14; 1P 4:8